

KIELLETTY HEDELMÄ

Suomi, 2009

Ohjaaja: Dome Karukoski

Käsikirjoittaja: Aleksis Bardy

Näyttelijät: Marjut Maristo-Raakel, Amanda Pilke-Maria, Joel Mäkinen-Toni, Jarkko Niemi-Jussi, Malla Malmivaara-Marian kaupungissa asuva sisko Eeva, Olavi Uusivirta-maalaispoika Johannes, Timo Tikka-maalaispoika Luukas, Jani Volanen-Ilari, Teemu Ojanne-Mäki, Tapio Liinoja-Laakso, Heikki Nousiainen-Joki, Tuija Töyräs-Raakelin äiti, Jouko Puolanto-Raakelin isä

Alkuperäismusiikki: Adam Nordén

Levittäjä: Sandrew Metronome Distribution Finland Oy

Kesto: 104 min

Ikäraja: K 11

Genre: draamakomedia

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu yläkouluikäisille

Oppimateriaalin teemoja: lestadiolaisuus, kasvutarina, rajojen rikkominen, kasvatus, aikuistuminen, yhteisön valta, synnin käsite, syyllisyys, erilaisuuden kohtaaminen, ensi kokemukset, itsenäistyminen, draaman kaari.

Synopsis

Kielletty hedelmä on kasvutarina vapauden etsimisestä ja rajojen rikkomisesta. Elokuva kertoo kahdesta nuoresta työstä, jotka aikuisuuden kynnyksellä kokevat elämänsä seikkailun.

Maaseudun rauhassa, uskonnollisissa perheissä lapsuutensa viettäneet tytöt karkaavat kotoaan kesäiseen pääkaupunkiin etsimään vapautta ja ensimmäisiä suuria kokemuksia – kohtaamaan maailman, joka on ollut heille aiemmin kielletty.

Elokvassa on kyse koskemisesta ja kasvamisesta, kun nuoret tytöt etsivät

tunnetta, jonka kokee tehdessään jotain kiellettyä ensimmäistä kertaa.

VIHJEITÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN OPPILAIDEN KANSSA

Ennen elokuvan katsomista

Elokvassa käsitellään mm. lestadiolaisten uskoa ja elämäntapaa. Keskustelkaa kolmen-neljän hengen ryhmissä, mitä tiedätte lesta-

diolaisuudesta? Millaisia ennakkokäsityksiä teillä on heistä? Tunneteko lestadiolaisia?

Tehkää yhteinen lista tai miellekartta käsityksistänne ja palatkaa sen äärelle elokuvan katselun jälkeen.

Elokuvan katsomisen jälkeen

1. Lestadiolaisuus

a. Millaisia asioita lestadiolaisuudesta kerrotaan elokuvassa Kielletty hedelmä?

Tutkikaa tehtävää, jonka teitte ennen elokuvan katsomista.

Vertailkaa, muuttuiko tietonne tai käsityksenne yhteisöstä elokuvan katselun myötä. Millaisena uskoa ja tiivistä perheyhteisöä elokuvassa kuvataan?

b. Tutustukaa oppimateriaalin **liitteeseen 1 Tietoa lestadiolaisuudesta** ja keskustelkaa, miten lestadiolaisten elämä poikkeaa valtaväestön elämästä tai omasta elämästänne.

Millainen on oma suhteenne uskoon tai uskontoon?

Oletteko mielestänne suvaitsevaisia? Pohtikaa myös, onko lestadiolaisuudella ja muilla uskonnoilla tai uskonnollisilla herätysliikkeillä yhteisiä piirteitä?

c. Vapaus vai turvallisuus

Tytöt kohtaavat maailman, jossa yhteisö ei olekaan päättämässä heidän puolestaan asioita. Astuminen uskovaisten yhteisöstä ulos vapauteen on samanaikaisesti pakahduttavan houkuttelevaa ja pelottavaa.

Mitkä asiat elokuvassa nostetaan vapauden symboleiksi?

Kokeilun huumassa tytöillä alkaa hämärtyä käsitys siitä, mikä on "oikein ja hyväksyttävää" heidän yhteisössään.

Ohjaaja Dome Karukoski kertoo kadehtivansa elokuvan tyttöjen maailman yhteisöllisyyttä ja turvaa, toisaalta karsastavansa sen mustavalkoisuutta. Hän jatkaa, että eri yhteisöjen kannattajat perustelevat turvan vaativan sääntöjä ja rajoja: *Eikö ole helpompaa, kun tietää, että tässä se paketti on ja tällä mennään?*

Lähde: Elokuvan pressimateriaali

Miten te kuvailisitte elokuvan yhteisöä? Tuovatko säännöt ja rajat mielestänne turvaa?

Kommentoikaa ohjaajan ajatuksia tai kirjoittakaa niille vastine.

2. Elokuvan juonen kulku

a. Pohtikaa tyttöjen valintoja ja oman identiteetin rakentumista seuraamalla elokuvan dramaturgista kaavaa:

1. Elokuvan aloittaa **alkusysäys**. Se on kehiteltään lyhyt ja pyrkii herättämään katsojan mielenkiinnon. Alkusysäys on usein tapahtuma, joka esittelee päähenkilön ja tutustuttaa katsojan elokuvan teemaan.

Elokuvassa näytetään aamua suurperheessä ja lestadiolaisten seuroja.

2. **Esittelyjakso** kuvaa enemmän elokuvan henkilöitä ja heidän välisiä suhteitaan, tapahtumaympäristöä sekä aikakautta. Katsojalle annetaan myös vinkkejä mahdollisista ristiriidoista ja ongelmatilanteista.

Elokuvan nuoria kuvataan kesäisessä maaseutu-ympäristössä. Viaton suudelma torjutaan. "Maailmallistunut" isosisko ajetaan pois yhteisestä juhlasta. Marian mielessä kaihtaa ajatus: Tuntee jotain!

3. **Syventämisen** aikana katsoja pääsee sisälle henkilöiden maailmaan. Hän saa lisää tietoa elokuvan henkilöistä ja heidän käytäytymisensä syistä. Elokuvan juoni perustuu yleensä ristiriitaan.

Tyttöjen lähtö Helsinkiin ja seikkailua kaupungissa. Maria ja Raakel löytävät eri tavoin omat ensimmäiset kokemuksensa. Raakel koittaa jarrutella.

4. **Ristiriitojen kärjistymisen** jaksossa juonen kulku sekä pienet sivuristiriidat johtavat elokuvan perusristiriidan ratkeamiseen.

Lestadiolaisen yhteisön huolestuneita miehiä piipahtaa tyttöjä tapaamaan ja kysymään: "Onko kaikki hyvin?" Maria kokee ravintolareissullaan ikävää hyväksikäyttöä. Toni tivaa Raakelilta – kuka sinä olet?

5. **Ratkaisu** on avainkohta, johon elokuvan juoni huipentuu, samalla katsojalle selviää, miten tarina päättyy.

Tytöt tulevat yöllä Tonin talolle, Raakel avautuu Tonille kertomalla itsestään ja Maria Jussille ehdottaessa yhdyntää. Ensi kerta ei pääty onnellisesti, Maria ryntää sokissa auton rattiin ja päättyy lopulta sairaalaan.

6. **Häivytyks** auttaa katsojaa myötälämään päähenkilön ilossa tai surussa. Se kertoo, miten päähenkilön kävi ja mitä sitten tapahtui.

Kaiken koetun jälkeen, Maria palaa uskonnolliseen yhteisöön ja Raakel on valmis kohtaamaan maailman. Äidin jäähyväiset Raakelille aamun sarastaessa ja tyttöjen sanaton kohtaaminen linja-autopysäkillä.

b. Keskustelkaa pienryhmissä, millaisia tapahtumia sijoittuu draamankaaren eri vaiheisiin. Tehtävää voi purkaa kysymällä: Mikä oli alkusysäyksen tapahtuma? Mitä asioita elokuvan esittelyjaksossa kerrotaan katsojalle?

3. Elokuvan ristiriitot

a. Millaisia asioita elokuvassa kerrotaan eri henkilöistä? Mitä ristiriitot elokuva mielestänne sisältää? Millaisia ristiriitot tytöt kohtaavat elämässään? Pohtikaa Marian ja Raakelin erilaisia käyttäytymistä eri tilanteissa. Mitä syitä tyttöjen erilaiselle käyttäytymiselle on?

Tyttöjen kotiseurakunta on melko tuomitseva. Millainen on elokuvan helsinkiläisen papin suhtautuminen nuoren tytön etsimiseen? Hänen mielestään kosketusta kaipaava nuori ei ole paha tyttö.

b. Miten Raakelin tai Marian maailmankuva kehittyi elokuvan aikana? Mihin he uskovat aluksi, mihin lopuksi? Miten elokuvan tapahtumat heijastelevat tätä kehitystä?

c. Marian sisko

Mitä elokuvassa kerrotaan Marian isosiskosta Eevasta? Miten yhteisö suhtautuu häneen? Miten hänet otetaan vastaan elokuvan alussa yhteisön tilaisuuteen? Miten hän itse reagoi tilanteeseen? Miten siskon paha olo näkyy elokuvassa?

Marian siskolla on suhde naisen kanssa.

Miten lestadiolaiset suhtautuvat seksuaalisiin vähemmistöihin?

"Kiellä uskosi tai kiellä itsesi - homous ei ole syntiä, mutta sen toteuttaminen on" Suomen kuvalehti 50/-2007

Nuori lestadiolainen homomies pohtii kirjeessään perheelleen vaihtoehtojaan elämässä:

- Elää uskossa ja ikuisessa selibaatissa.
- Solmia kulissiavioliitto ja harrastaa sivusuhteita.
- Tunnustaa homous ja kieltää usko.

"Ymmärrän uskon merkityksen, myös sen, miten sitä tarjotaan niille, kenelle Jumala antaa sanansa aueta.

Usko ei ole itsestänselvyyttä.

Olen monta vuotta kamppailut näiden kahden välillä. Enkä voi elää kaksoiselämää enkä jaksa sitä enää.

On helpompi jättää toinen, ja niistä se mikä ei ole luonteessa kiinni, eli usko. Se on sydämessä, mutta tunteet on luonteessa, aivoissa ja sydämessä."

Lähde: Suomen Kuvalehti 50/ 2007

Mitä ajattelette kirjeen kirjoittajan tilanteesta?

4. Tapahtumien jälkeen

a. Kirjoitakaa Raakelin ja Marian elämästä elokuvan tapahtumien jälkeen.

Onko elokuvan loppu ennalta arvattavissa? Keskustelkaa, millä muulla tavoin elokuvan tarina olisi voinut päättyä.

Kirjoitakaa kaksi erilaista vaihtoehtoa elokuvan päättymiseksi yksin tai pareittain.

b. Asettautukaa Raakelin asemaan ja kirjoitakaa hänen asemassaan kirje perheelle kaiken tapahtuneen jälkeen. Miettikää, mihin sävyyn kirjoittaisitte. Olisiko kirjeenne vihainen, surullinen, katkera, anteeksipyytävä tms.?

Millaisen kirjeen Raakel kirjoittaisi ystävälleen Marialle?

5. Kasvatus ja uskonnollisen liikkeen valta

a. Lestadiolaisuuden vanhemmat kasvattavat ja opastavat lapsensa liikkeen oppien mukaan määrittelemällä melko tarkasti, mitä

lapset ja nuoret saavat tehdä tai mitä he eivät saa tehdä.

Perheissä on usein paljon lapsia, sillä liikkeen parissa suhtaudutaan kielteisesti ehkäisyyn.

”Ihmisoikeusliitto selvittää vanhoillislestadiolaisen "ehkäisykieltoa", Kotimaa-lehti kertoo verkkosivuillaan. Liitto tutkii, onko ehkäisyasia ongelmallinen ihmis- ja perusoikeuksien kannalta. Sen mukaan jokaisella on oikeus päättää omasta perhe-elämästään, mukaan lukien lisääntyminen.

Uskonnollisella yhteisöllä ei ole oikeutta asettaa jäsenilleen elämäntapanormeja ja -arvoja. Jos yhteisö tekee niin, se syyllistyy aivopesuun ja painostukseen” Lähde: Kotimaa 16.1.2009

Kuinka paljon uskonnolliset yhteisöt voivat mielestänne ohjata jäsentensä elämäntapaa? Mitä mieltä te olette ehkäisykiellosta?

b. Elokuva alkaa kauniilla kuvauksella Raakelin perheen aamuherätyksestä.

Pohtikaa, millaista olisi elää vaikkapa kymmenlapsisessä perheessä. Millaista olisi ”arjen pyörittäminen” suurperheessä? Mitä hyviä tai huonoja puolia keksitte?

Kirjatkaa, yhteiseen listaan erilaisia asioita, suurperheen elämästä aikuisen ja lapsen näkökulmasta.

c. Keskustelkaa, onko lapsesta mahdollista kasvattaa sellaista kuin itse haluaa? Kuinka paljon vanhemmat ylipäättään voivat vaikuttaa lapsensa mieleen tai ajatteluun?

Pitääkö lapselle asettaa rajoja? Mitä arvelette tapahtuvan, jos rajoja ei ole? Mikä on oikea tapa ohjata lasta? Mitä tarkoittaa vapaa kasvatus?

Mikä on oikea tapa suojella lasta maailman pahalta ilman, että syyllistää hänet omilla ennakkoluuloillaan ja peloillaan?

d. Lukekaa seuraava runo, ”Sinun lapsesi” ja keskustelkaa, mitä se kertoo lasten kasvatuksesta.

Runon on säveltänyt Eero Ojanen, sen esittävät Arja Sajonmaa tai Kristiina Halkola ks. Love Records.

Mitä ajatuksia runo teissä herättää? Kirjoitkaa runon ja edellisten kysymysten sekä keskustelun perusteella lyhyitä mielipidekirjoituksia.

SINUN LAPSESI

Sinun lapsesi eivät ole sinun lapsiasi.

He ovat itseensä kaipaavan elämän tyttäriä ja poikia.

He tulevat sinun kauttasi, mutta eivät sinusta, ja vaikka he ovat sinun luonasi, he eivät kuulu sinulle.

Voit antaa heille rakkautesi, mutta et ajatuksiasi, sillä heillä on heidän omat ajatuksensa.

Voit pitää luonasi heidän ruumiinsa, mutta et heidän sielujaan,

sillä heidän sielunsa asuvat huomisessa, jonne sinulla ei ole pääsyä, ei edes uniesi kautta.

Voit pyrkiä olemaan heidän kaltaisensa, mutta älä yritä tehdä heistä itsesi kaltaista, sillä elämä ei kulje taaksepäin eikä takerru eiliseen.

Sinä olet jousi, josta sinun lapsesi lähtevät kuin elävät nuolet.

Kun taivut jousimiehen käden voimasta, taivu riemulla.

Kahlil Gibran, suom. Annikki Setälä

6. Kielletyt hedelmät

a. Mitä kielletty hedelmä, elokuvan nimi mielestänne tarkoittaa? Miten nimi kuvaa elokuvaa? Onko se onnistunut nimi tälle elokuvalle? Tiedätkö mistä käsite *kielletty hedelmä* alkujaan juontaa?

b. Synti

Tytöt joutuvat pohtimaan, mikä kaikki on syntiä? Mitä saa tehdä ja mitä ei? Onko pussailu, juominen, elokuvissa käynti ym. syntiä.

Kamppailu jatkuvan syyllisyyden kanssa on uuvuttavaa. Tytöt kantavat koko ajan mukanaan yhteisön ohjeita ja pelottelua.

Elokuvan papit: ”Se mitä maailma tarjoaa, on petollista *tai* pieni kosketus ja piru vie koko käden *tai* maailma on petollinen paikka, se vie heikkosieluisen mukanaan kadotukseen ikuisiksi ajoiksi.”

Raakelin äiti: ”Tuntuu pahalta, kun oma lapsi palaa helevetin tulella ikuisessa kadotuksessa.”

Synti (kreik. ἁμαρτία = "maalin ohi ampuminen") on Raamatusta peräisin oleva sana, joka arkikielessä tarkoittaa moraalisesti pahoja ja kielletyiksi luokiteltuja tekoja.

Uskonnollisessa yhteydessä synnillä tarkoitetaan nimenomaan Jumalan tahtoa vastaan rikkomista ja

toisaalta tämän rikkomisen aiheuttamaa jumalatonta olotilaa. Lähde wikipedia

Mitä synty mielestänne tarkoittaa? Mikä teidän mielestänne on syntiä?

c. Varhaisessa kristillisessä opetuksessa luokiteltiin paheet eri asteisiksi.

Seitsemän kuolemansyntiä ovat ylpeys, kateus, viha, laiskuus, ahneus, ylensyönte, himo.

Pohtikaa, mitkä olisivat mielestänne tämän päivän pahimpia syntejä.

Tutkikaa seitsemän kuolemansynnin luetteloa. Valitkaa niistä yksi, josta teette kuvan maalaamalla tai piirtämällä.

Millainen 3-4 ruudun sarjakuva syntyisi valitsemastanne aiheesta?

d. Kieli

Lestadiolaisuuteen kuuluu oma, tietynlainen retoriikka, puhetyyli ja kieli. Varsinkin Laestadius niitti mainetta käyttämällä saarinoissaan voimakkaita kielellisiä ilmauksia ja kielikuvia.

Kotimaa-lehden artikkelissa 2007 kirjoitetaan lestadiolaisesta, 1800-luvun naiskuvasta: "Suruttomia ihmisiä Laestadius nimittelee huoriksi, Babylonin portoiksi, riettaan huoriksi, naaraspi-ruiksi ja niin edelleen. Uskovia muun muassa taivaan kuningattariksi tai morsiamiksi. Naisia ylipäättään hän sanoi vaimoiksi, äideiksi ja tyttäriksi."

Mitä arvelette, ovatko Laestadiusen 1800-luvun naiskuva ja puheet tämän päivän lestadiolaisuutta? Äitiys, paljon lapsia, vähäinen koristautuminen.

Pohtikaa myös elokuvan antamaa kuvaa tyttöydestä ja naiseudesta.

7. Aikuistuminen

a. Elokuva on kertomus kahden nuoren aikuistumisesta. Heidän on ratkaistava normaalin maailman murheiden lisäksi kamppailu itsenäisen ajattelun ja uskonnollisen yhteisön välillä.

Ohjaaja Karukoski kertoo: "Itse olen elänyt ääri-beraalien lapsuuden. Minulle onkin, ehkä sen takia, syntynyt sammumaton jano kokea koko ajan jotain uutta. Rikkoa rajoja. Onkin ollut silmiä avartavaa oppia elokuvan teon aikana, että joillekin rajan ylittäminen voi olla maailman

pelottavin asia."

Lähde: Elokuvan pressimateriaali

Maria lähtee kaupunkiin "kattoon maailmaa", ja Raakel seuraa perässä. Yhdessä, toisiaan tukien tytöt rikkovat sääntöjä, maistavat kiellettyä hedelmää ja kokevat asioita ensimmäistä kertaa: ensisuudelma, rytmimusiikki, tanssi, meikkaaminen, alkoholi, pussailu.

Kun kiellettyä hedelmää saa maistaa, ei ole paluuta menneeseen, vai onko?

Tytöt joutuvat pohtimaan, mitä tasapainoinen aikuisuus vaatii. Millä ihmeellä elämä alkaa kantaa? Miten mieli kestää lapsuuden toden ja aikuisuuden toden välisen ristiriidan?

b. Miten kuvailisitte Raakelin ja Marian perheitä? Elokuvassa Marian isosisko on valinnut uskon sijaan toisenlaisen elämän. Myös Mariaa kiinnostaa kokea jotain toisenlaista. Lopuksi Raakelkin tekee oman ratkaisunsa, ja muuttaa pois yhteisöstä.

Miksi elokuvan tyttöjen on vaikea elää omien päätösten mukaan tai irtautua uskonnollisesta yhteisöstään? Taustalla heillä on pelko koko perheestä erottamisesta ja sen menettämisestä.

Miksi Maria suhtautuu lopulta niin tuomitsevasti Raakelin valintaan lähteä yhteisöstä?

8. Tutustuminen ja erilaisuuden kohtaaminen

a. Elokuvan ohjaaja, Dome Karukoski kertoo: "Kielletty hedelmä on minulle elokuva vapaudesta ja kasvamisesta oman tien kulkijaksi.

Vapaus kamppailee monesti yhteisön - ja lähimmäisenrakkauden kanssa. Mitä asioita emme salli itseltämme koska naapuri tai paras ystäväsi on siitä jotain mieltä? Mitä joudut itseltäsi kieltämään, kun omat primitiiviset ja sosiaaliset tarpeesi taistelevat ympäristön lakeja vastaan?

Lähde: Elokuvan pressimateriaali

Helsingissä Raakel ihastuu nuoreen mieheen, Toniin. Tutustuminen ei ole kuitenkaan helppoa, koska Raakel kokee olevansa erilainen. Yhtäkkiä omasta uskosta, joka oli ennen maailman luonnollisin asia, tulee pelottava salaisuus. Mitä itsestään uskaltaa paljastaa? Mitä saa tai voi tehdä?

Keskustelkaa, voisiko vastaava tilanne olla mahdollinen eri nuorisokulttuurien välillä? Entä köyhien ja rikkaiden perheiden tai eri poliittisten näkemysten välillä?

b. Elokuvasa ollaan kahden maailman rajalla. Millaisena esim. maaseutu ja kaupunki kuvataan? Miten tyttöjen ja poikien maailmat eroavat toisistaan? Millaista vastakkainasettelua huomasitte?

Lapsuuden ja aikuisuuden, neitsyyden ja naiseuden, uskon ja maailman. Myös kaupunki ja maaseutu kuvataan vastakkaisina.

Kaupunki näyttäytyy turmiollisena ja viekottelevana. Maaseutu kuvataan taas onnen ja rauhan tyysijana. Elokuvan pojat elävät melko irrallista elämää ja tytöt tulevat hyvin yhteisöllisestä kylästä.

c. Nuorten maailmasta

Nuorten maailmassa on ilman uskonnollistakin painetta paljon hämmäntäviä kysymyksiä. Nuoruuteen kuuluu oman identiteetin etsiminen.

Kaveriporukan paine esim. seksin, alkoholin, tupakan suhteen saattaa vaikuttaa paljon nuorten valintoihin.

Millainen on mielestänne esim. alkoholin rooli elokuvassa? Onko elokuvan suhde alkoholiin, tai seksiin ihannoiva, valistava, kielteinen, salliva, tms.

Millaisia paineita nuorilla teidän mielestänne on toimia samalla tavoin kuin muut? Uskallatteko te tehdä, kuten itse ajattelette vai teettekö, kuten muut sanovat?

Kun nuori rakastuu tai ihastuu, milloin tai missä iässä on sopiva aika aloittaa seksi? Kuuluuko seksi automaattisesti seurusteluun?

Kuka päättää nuorten ratkaisuista? Kuinka paljon pitää antaa vanhempien kontrolloida omaa elämäänsä ja kuinka paljon pitää ja saa ajatella itse, omilla aivoillaan tai missä vaiheessa nuori on mielestänne tarpeeksi vanha tekemään omia päätöksiään.

9. Elokuvan sanoma

a. Dome Karukoski pohtii: ”Mitä sitten tavoittelen kolmannella elokuvallani?

Kokemusta, joka saisi ihmiset kananlihalle, nauramaan, itkemään ja ehkä oppimaan jotain hyvän ja pahan tiedon puusta. Ja ehkä juuri muistamaan, miltä se ensimmäinen kielletty kokemus tuntui.”

Pohtikaa, miten ohjaaja on mielestänne onnistunut elokuvissaan ja tavoitteissaan? Millaisia ajatuksia elokuvan katsominen teissä herätti?

Mitä tarkoittaa hyvän ja pahan tiedon puu?

Keskustelkaa seuraavista aiheista: Miksi ohjaaja halusi tehdä tämän elokuvan? Mitä hän haluaa elokuvallaan kertoa? Mikä mielestänne on elokuvan sanoma?

b. Karukoski jatkaa: ”Tyttöille vapauden metsästäminen kuuluu seikkailu tuntemattomaan, toisenlaiseen arvoyhteisöön. He lähtevät konservatiivisesta ja uskonnollisesta ympäristöstä sekularistiseen ja irralliseen pääkaupunkiin.

Tuoko se matka heille riippumattomuutta ja nautintoa vai ahdistusta ja pelkoa? Ensimmäinen siideri voi olla hauskaa, mutta oman seksuaalisuutensa löytäminen ei välttämättä sitä ole. ”Lähde: elokuvan pressimateriaali

Pohtikaa yhdessä erilaisia arvoyhteisöjä, joita ohjaaja kuvaa elokuvassaan. Mitä mielestänne myönteisiä ja kielteisiä asioita niihin voi liittyä. Miten elokuva onnistuu niitä kuvaamaan?

c. Premissi

Mikä on mielestänne elokuvan keskeinen sisältö? Muodostakaa sen pohjalta *premissi* elokuvalla Kielletty hedelmä? Premissillä tarkoitetaan elokuvan keskeisen sisällön rajaamista yhdeksi lauseeksi tai virkkeeksi.

10. Viettelevät houkutukset

Ohjaaja Dome Karukoski halusi saada työryhmänsä tuntemaan, miten houkutukset voivat ihmistä vietellä.

- Neljän kuukauden ajaksi kiellettiin alkoholi, kiroilu, televisio, musiikki, makea ja sosiaaliporno, hän kertoo ja toteaa, ettei ehdotukselle aluksi taputettu, mutta vähitellen joukko innostui kokeilusta.

- Osa projektista oli ymmärtää houkutusten määrää. Elokuvan päähenkilöt on kasvatettu puritaanisesti. He ovat tottuneet sääntöihin, eivätkä kyseenalaista

niitä. Yllättävää kyllä, hankalimmaksi osoittautui tosielämässä musiikista kieltäytyminen.

- Musiikin puuttuminen oli vaikeinta perustella itselleen, koska siinä ei ole mitään pahaa tai ilkeää, mutta halusin listalle jotakin sellaista, minkä kieltäminen tuntuu järjettömältä

Makeanhimo yllätti Karukosken aina, kun hän näki kahviloissa mansikkakakkuja.

- Alkoholista oli helppo vastustaa, mutta mansikkakakut helottivat punaisina kuin syntinen vaate. Myös kiroilemisen kanssa oli hankaluuksia, sillä Karukoski on tottunut urheiluporukoissa jatkamäiseen tyyliin, jossa puhetta ryydittävät väkevät voimasanat. Lähde: www.turunsanomati.fi

Sopikaa yhdessä teille sopiva ajanjakso, jonka aikana kokeillette pidättäytyä työryhmän tavoin valitsemistanne asioista.

Keskustelkaa tai kirjoittakaa kokeilusta ja sen herättämistä tunteista ja siitä, mitä asiat, joista kieltäydyste merkitsevät teille?

Mitä korvaavaa tekemistä keksitte esim. television katselulle?

Mikä oli vaikeinta? Oliko joku helppoa?

11. Kirjallisuutta ja elokuvia, joissa sivutaan lestadiolaisuutta

Timo. K. Mukka: *Maa on syntinen laulu* (1964). Kirjaan perustuvan elokuvan (1973). ohjasi Rauni Mollberg.

Annikki Kariniemi: *Riekon valkea siipi* (1967), Anna-Maija Ylimaula: *Papintyttö* (1976), Leo Hartvaara: *Suden uhrin* (1984), Mikael Niemi: *Populaarimusiikkia Vittulanjätkältä* (2000), josta on myös tehty elokuva (2004).Elokuvan ohjasi: Reza Bagher.

Riikka Pelo: *Taivaankantaja* (2006).

Muuta aiheeseen liittyvää: Tuomaala Ellen Pro gradu-tutkielma (2001): *Yhteisön rajamailla - vanhoillislestadiolaisuudesta irtautumisen kerrontaa*.

Mitä muita elokuvan tai kirjojen kasvutarinoita tai tarinoita rajojen rikkomisesta tiedätte?

Oppimateriaalin ovat laatineet
luokanopettajat

Annika Henriksson ja Tuula Niiniranta
Oppimateriaalin on tuottanut
Marjo Kovanen
Koulukinosta.

Tietoa lestadiolaisuudesta

Liikkeen synty

Herätysliikkeiden syntyyn 1800-luvulla vaikutti mm. tarve uudistaa kirkkoa. Tuolloin Lars Levi Laestadius (1800-1861) saarnasi Pohjois-Ruotsissa, jossa hänen saarnansa saivat aikaan lestadiolaisen kansanliikkeen, joka levisi myös Pohjois-Suomeen. Juoppous ja varastelu olivat tuolloin arkipäivää. Lestadiuksen mukaan synnissä eläville oli saarnattava lakia, niinpä hänen puheensa olivatkin kovaa tekstiä.

Paitsi Lappi, myös Pohjanmaa ja Koillismaa ovat nykyään Suomessa lestadiolaisuuden ydinalueita. Lestadiolaisuus on pohjoismaiden suurin luterilaisen kirkon sisällä toimiva herätysliike. Sen jäseniä arvioidaan olevan maassamme yli 100 000 henkeä.

Liike vaikuttaa voimakkaasti jäsenistönsä arvoihin ja asenteisiin. Henkilökohtainen usko ja kääntymys sekä kristillisuus, joka näkyy elämäntavassa, ovat liikkeelle tyypillisiä piirteitä. Yleensäkin erilaisissa herätysliikkeissä toimivat seurakuntalaiset ovat aktiivisia ja tekevät paljon vapaaehtoistyötä seurakuntansa parissa.

Kolme pääsuuntaa ja suhde luterilaiseen kirkkoon

1900-luvun vaihteessa lestadiolainen liike hajaantui kolmeen merkittävään pääsuuntaukseen, jotka ovat vanhoillislestadiolaisuus, esikoislestadiolaisuus ja rauhansanalaisuus. Suurimmaksi ryhmäksi muodostui vanhoillislestadiolaisuus. Heidän keskusorganisaationaan toimii Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys, SRK. Vanhoillislestadiolaisuus kulkee kauimpana kirkollisesta yleisvirrasta ja suhtautuu hyvinkin kriittisesti kirkkoon. Opillisista eroavuuksista huolimatta, kirkkoa ei nähdä lestadiolaisten parissa tarpeettomana tai vähäarvoisena. He ovat evankelilais-luterilaisen kirkon jäseniä ja haluavat täten vaikuttaa kirkkoon sisältäpäin osallistumalla kirkolliseen päätöksentekoon. Kirkko samastetaan organisaationa esivaltaan, jota kunnioitetaan.

Lestadiolaisuuden vanhoillisella suunnalla on silti oma seurakuntäkäsityksensä, mikä käytännössä tarkoittaa eristäytyneisyyttä ja hengellistä itseriittoisuutta. Liike muodostaa ”Jumalan valtakunnan”, joka edustaa ainoaa elävän kristillisyyden muotoa nykyaikana. Lähetysalue alkaa heti oman liikkeen vaikutuspiirin ulkopuolella. Yhteinen ulkolähetystyö ”pimeydessä olevien” kanssa ei liikkeen kannattajien ajattelutavan mukaan ole mahdollista. Sisälähetystyössä seurakuntalaisten parissa sen sijaan kiertää pareittain miespuolisia matkasaarnaajia. Eri suuntauksilla on omia julkaisuja, kuten sanoma- ja aikakauslehtiä, esim. Päivämies, Siionin kevät ja Siionin lähetyslehti.

Herätyksen alkuvuosikymmeninä, 1890-luvulle saakka lestadiolaisuuden yksi erityisesti kirkossa ärtymystä herättänyt tunnusmerkki oli myös naisten toiminta sananjulistajina. Naisilla oli muutoinkin aktiivinen rooli opillisessa keskustelussa ja uuden herätysliikkeen verkoston muodostamisessa Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja myös laajemmin, niin henkilökohtaisten kontaktien luojina kuin kirjeenvaihdonkin kautta.

Seurat ja muita tapoja

Lestadiolaiset kokoontuvat yhdessä koko perheen kanssa yhteisön seuroihin. Seuroissa on aina paljon lapsia, sillä perheet ovat suuria. Suviseurat ovat vuosittainen, valtakunnallinen seuratapahtuma. Seuroille tunnusomaista on vanhan, vuodelta 1776 vuodelta olevan raamatunkäännöksen käyttäminen ja pitkät raamatunselityssaarnat. Seuroissa lauletaan Siionin lauluja virsikirjan virsien ohella. Saarnoissa saarnataan parannuksen armosta, julistetaan synneistä ja syntien anteeksiantamuksesta.

Lestadiolaisuuteen kuuluu oma, tietynlainen retoriikka, puhetyyli ja kieli. Saarnaajat käyttävät saarnoissaan voimakkaita kielellisiä ilmauksia ja kielikuvia. Jo Lestadiuksen mielestä saarnan tehtävänä oli luoda seurakuntalaisten katsottavaksi kuvia, jotka saavat aikaan hengellisen heräämisen. Jäsenet tervehtivät toisiaan sanomalla: ”*Jumalan terve*”, ja hyvästelevät sanoen: ”*Jumalan rauhaan*”. Syntien anteeksiantamisen valta, *avainten valta* on kaikilla uskovilla. Synnit annetaankin anteeksi seuraavin sanoin: ”*Kaikki synnit anteeksi Jeesuksen nimessä ja veressä*”.

LIITE 1 sivu 2

Seuroissa saarnan aikana kuulijat saattavat nousta saarnan aikana pyytämään synninpäästöä, joka heille julistetaan. Kuulijat saattavat myös joutua ”liikutetuiksi” ja nousta äänekkäästi ja hurmioituneesti kiittämään ja saamaan syntejään anteeksi. Hihhuli ja lentokristitty ovat pilkkanimiä tällaisille liikutuksen tiloille, jossa syntinen saa parannuksen armon ja vaipuu hurmokselliseen tilaan.

Jos liikkeen sisällä tulee erimielisyyksiä, etenkin vanhoillislestadiolaisuus toimii vielä nykyäänkin poissulkevasti. Tämän ovat saaneet kokea etenkin ne henkilöt, jotka ovat epäilleet liikkeen opetuksia. Rauhanyhdistysten johtokunnat ja heidän kannattajansa toimivat erimielisyyksissä tuomareina. Opetuksia kyseenalaiseksi tavata henkilöä voidaan rangaista erottamalla hänet liikkeestä kokonaan. Väärällä tavalla käyttäytyvä ja liikkeen opetuksia ymmärtävä ihminen voidaan myös ”sitoa synteihin”.

Sidottu henkilö on ollut eri mieltä tai ymmärtänyt liikkeen opetuksia väärin. Sitominen on hänelle voimassa niin kauan, kun hän tekee ”parannuksen” kyseisestä synnistä. Etenkin kaikkein oikeaoppisimmin uskovat eivät pidä ”sidottua” taivaskelpoisena ja liikkeestä luopujaa kartellaan. Vanhoillislestadiolaisuus pitäytyy siinä, että on vain yksi usko, jolla pelastuu.

Kiistakysymyksiä ja keskustelunaiheita

Lestadiolaisuus herättää monenlaisia kysymyksiä. Heihin liitetään myös monenlaisia stereotyyppioita. Muutamia asioita on käsitelty harvakseltaan myös mediassa. Kaikilla lestadiolaisilla ei välttämättä ole yhtenäistä näkemystä eri asioihin, kuten ei muidenkaan uskonnollisten liikkeiden jäsenillä. Toiset heistäkin ovat suvaitsevaisempia kuin toiset.

Liike korostaa yksinkertaisia elämäntapoja ja konservatiivisia arvoja: kristityn tulee välttää maailmallisuutta. Liikkeen kiisteltyihin arvoihin kuuluvat mm. kielteinen suhtautuminen syntyvyyden sääntötelvyyden ja televiisioon. He suhtautuvat kielteisesti myös turhaan korostautumiseen niin sisustuksessa kuin pukeutumisessakin.

Lisää keskustelua ja kiistaa herättäneitä asioita: Valta antaa syntejä anteeksi tai olla antamatta eli ”avainten valta”. Syntien anteeksi julistaminen ”Jeesuksen nimessä ja veressä”. Liikutukseen joutuminen seuroissa. Kielteinen suhtautuminen ehkäisyyn, (ehkäisykiellolla ei ole perusteita Raamatussa ja ko. kieltoa ovat määritelleet, perustelleet ja propagoineet julki yksinomaan liikkeen miehet). Naisen asema; SRK:ssa (Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistys) ei ole koskaan ollut yhtään naista yhdistyksen yli satavuotisen historian aikana. Suhtautuminen seksuaalisiin vähemmistöihin on kielteinen. Uskonnon ja seksin yhteen liittäminen. Maallisen menestyksen tulkitseminen siunaukseksi. Muista uskovista erottautuminen. Ajatus vanhoillislestadiolaisuudesta ainoana oikeana uskontona.

Tässä vielä muutamia liikkeessä kiellettyinä pidettyjä asioita: television ja videoiden katselu, korttipeli, teatteri, elokuvat. Rytmimusiikki ja tanssi eivät ole soveliasta uskonelämälle, sillä ne käsityksen mukaan ruokkivat alkukantaisia viettejä, ”Maailmallinen musiikki”, kuten esimerkiksi iskelmät ja kaikki maallinen populaarimusiikki, katsotaan Raamatun arvomaailmaa vastaan sotivan sanoman vuoksi synniksi. Myös esimerkiksi kilpaurheilu ja laulesiintyminen on koettu vieraaksi niihin sisältyvän oman kunnian tavoittelun vuoksi. Sanomalla ei tarkoiteta tässä pelkästään epäsovitavaa sanoitusta, vaan myös synnillistä ja lihallisuutta korostavaa sävelmää, koska ”syntimusiikkina” pidetään myös iskelmiä joissa ei ole sanoitusta. Vanhoillislestadiolaiset eivät hyväksy myöskään gospel-musiikkia. Sen sijaan klassisen musiikin soittaminen tai laulaminen koetaan myönteiseksi harrastukseksi. Klassisen musiikin lisäksi saatetaan suosia esimerkiksi vanhaa suomalaista maallista laulumusiikkia.

Lähteet: Suvielise Nurmi: ”Katsomukset kohtaavat”,

<http://www.uskontojenhorientuki.fi/uskonyhteisot/lansimaiset/85-vanhoillislestadiolaisuus>

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Lestadiolaisuus>

<http://lestadiolaisuus.info/>

[www.uta.fi ~tlmaih/Jutut2/naiskuva.htm](http://www.uta.fi/~tlmaih/Jutut2/naiskuva.htm) ”Nöyrä, uhmakas, itsenäinen. Nainen 1800-luvun suomalaisessa kulttuurissa”,

Kotimaa/ Jouni tikkanen 2007, Suomen kuvalehti 50/2007,

<http://larsleevi.blogspot.com> on sivusto, joka tarkastelee kriittisesti vanhoillislestadiolaisuutta kristillisenä herätysliikkeenä. Sivuston kritiikki ei kohdistu yksittäisiin ihmisiin. Tarkoitus on, että sivustolla vierailija saisi sensuroimatonta ja totuudellista tietoa lestadiolaisesta herätysliikkeestä.